

Roma Ishyiraho Iyere kwa - Umubare Cumi na Gatano

Ikigeragezo cya Nyuma: Kubukira ku Makimbirane y'Ubuhanuzi yerekeye Ishusho y'Inyamaswa

Jeff Pippenger
2024-09-03

Ubu turi mu gihe cy'igeragezwa cy'ishusho y'inyamaswa, kandi impaka za mbere z'ubuhanuzi mu mateka y'Abadiventisiti ubu zongeye kubaho. Muri Nyakanga 2023, Mikayeli marayika mukuru yaramanutse kugira ngo akangure amagufwa yumye yapfuye ya Ezekiyeli, yari aryanye yishwe mu muhanda w'uwo murwa ukomeye wa Sodomu na Egiputa. Aho ngaho mu gice cya cumi na kimwe cy'Ibyahishuwe, bakurwa mu bitotsi by'urupfu binyuze mu guhabwa Umwuka. Mu gice cya mirongo itatu na karindwi cya Ezekiyeli, ubutumwa bw'imiyaga ine bugaragazwa nk'ubutumwa buhindura amagufwa yumye yapfuye, agaragazwa nk'inzu yose ya Isirayeli, bukayagira ingabo z'Umwami. Umuhanuzi Daniyeli ahagararira abagabo babiri b'abahamya ba Yohana bishwe, kandi ahagararira na bo bo mu kibaya cy'amagufwa yumye yapfuye kimwe n'inkumi z'ubwenge zo muri wa mugani.

Igihe aba-Millerite basohoreraga uwo mugani, bamenye ko ibyababayeho byari bihagarariwe muri uwo mugani. Abantu ibihumbi ijana na mirongo ine na bine na bo bazakenera kumenya ko bari barabaye mu gihe cyo gutinda. Nk'uko Daniyeli biri mu gice cya cyenda, bazakenera kumenya ko batatanyirijwe mu gihugu cy'abanzi, nk'uko bigaragazwa n'ibihe birindwi byo mu Balewi makumyabiri na gatandatu, kandi banasobanukirwe n'igishushanyo cy'ibanga cya Nebukadinezari cy'inyamaswa.

Muri buri murongo muri iyi, hagaragazwa ikigeragezo cy'ubuhanuzi gikomoka mu ijambo ry'Imana. Abahamya babiri bapfuye baryanye mu muhanda buzuzwa Umwuka igihe bazuka. Amagufwa yumye ya Ezekiyeli yari akeneye kumva ubutumwa bw'ubuhanuzi. Daniyeli yari arimo kwiga ibyanditswe bya Mose na Yerehiya igihe yakanguwe kugira ngo amenye imimerere ye yo gutatanywa. Mu gice cya kabiri, Daniyeli n'abo batatu b'intwari bakanguwe mu buryo bw'ikigereranyo kugira ngo bamenye ko bari bashyizwe muni y'iteka ry'urupfu; hanyuma umucyo w'ubuhanuzi wari warahishwe maze nyuma ugafungurwa, ukiza Daniyeli n'incuti ze eshatu. Abakobwa b'isugi bo mu mugani bakangurwa n'"ijwi riranga" mu gicuku. Abamillerite bakanguwe igihe Kristo yakuraga ukuboko kwe ku bishushanyo byo ku mbonerahamwe. Muri abo bahamya batandatu bese, ni ubutumwa bw'ubuhanuzi bukangura abapfuye cyangwa abasinziye. Hanyuma bugatanga ikigeragezo aho amatsinda abiri ahishurirwa ku musozo w'igikorwa cy'igeragezwa.

Dushingiye kuri iyi mirongo, birahamye ko igihe abo ibihumbi ijana na mirongo ine na bine bazakangurirwa mu minsi y'imperuka, bizaba ari ubutumwa bwa Ezekiyeli bw'imiyaga ine, n'ubw'ugutanywa kwa Mose incuro ndwi ko muri Abalewi makumyabiri na gatandatu. Ni

ubutumwa bw'umuzuko buzazanwa na Mikayeli marayika mukuru. Ni ubutumwa bw'inzozi z'ibanga za Nebukadinezari zerekeye igishushanyo cy'innyamaswa.

Abakobwa bageragezwa hashingiwe ku kuba bafite amavuta, kandi ayo mavuta asobanurwa ko ari "ubutumwa bw'Umwuka w'Imana." Abamilerite bakanguwe igihe bamenyaga ko bavugwa mu ijamba ry'ubuhanuzi ry'Imana, ndetse no igihe babonaga ko ibihama bimwe byabanje gutuma bahanura umwaka wa 1843 ari byo koko byahanuraga ku wa 22 Ukwakira 1844. Dushingiye kuri iyo mirongo, birahamye ko igihe abantu ibihumbi ijana na mirongo ine na bine bazakangurirwa mu minsi y'imperuka, bazakangurirwa ubutumwa bw'ubuhanuzi bwo kugerageza butanga ibyiciro bibiri by'abaramya.

Iyi mirongo yose ibonera ugusohora kwayo gutunganye kandi kwa nyuma mu gihe cy'igeragezwa rya gihanuzi rigereranywa no kuremwa kw'ishusho y'innyamaswa no kw'innyamaswa ubwayo. Iryo geragezwa rirangira igihe igihe cy'imbabazi gifungirwa abābikira ku itegeko ryo ku Cyumweru. Ni cyo gituma inzira y'igeragezwa ry'ishusho y'innyamaswa, ikunze kugaragazwa nk'igeragezwa ryerekana abumvise ubutumwa bwari bwarafunguwe, igereranywa n'iyi mirongo yose ya gihanuzi. Muri Daniyeli cumi na kabiri, abanyabwenge basobanukirwa ukwiyongera kw'ubumenyi banyura mu nzira y'igeragezwa y'ibyiciro bitatu, igereranywa no kwezwa, guhindurwa abazungu no kugeragezwa. Ibyo byiciro bitatu ni intambwe z'ukwemezwa kuzanywa na Mwuka Wera, ari byo ukwemezwa ku byerekeye icyaha, gukiranuka n'urubanza. Ibyo byiciro bitatu ni urugo rw'ihema ry'ibonaniro, Ahera n'Ahera Cyane. Ibyo byiciro bitatu kandi bigaragazwa n'abamarayika batatu bo mu Iyahishuwe cumi na bine, kimwe n'ibyabaye kuri Daniyeli na ba bandi batatu b'intwari mu gice cya mbere. Aho babanje gutsinda ikigeragezo cy'ibyokurya, hanyuma ikigeragezo cyo kubona, maze amaherezo batsinda ikigeragezo cya gatatu cyatanzwe n'umwami w'amajyaruguru—agereranywa na Nebukadinezari.

Naho abo bana bane, Imana yabahaye ubumenyi n'ubushobozi mu myigire yose no mu bwenge bwose; kandi Daniyeli yari afite gusobanukirwa n'ibyerekanywe byose n'inzozi zose. Nuko iminsi umwami yari yarategetse ko bazanwa irangiye, umutware w'inkone arabazana imbere ya Nebukadinezari. Umwami avugana na bo; maze muri bo bese haboneka ko nta wamererwaga nka Daniyeli, Hananiya, Mishayeli na Azariya; ni cyo cyatumye bahagarara imbere y'umwami. Kandi mu bibazo byose by'ubwenge n'ubujijuke umwami yababajije, yabasanze baruta incuro cumi abarozzi n'abaraguzza inyenyeri bese bari mu bwami bwe bwose. Daniyeli 1:17–20.

Ikigeragezo cya nyuma mu bigeragezo bitatu byakorewe Daniyeli n'abo batatu b'intwari cyakozwe na Nebukadinezari; bityo kikaba gishushanya ko ikigeragezo cya nyuma cy'ubuhanuzi Daniyeli n'abo batatu b'intwari bashushanya gifitanye isano na Babuloni, kuko Nebukadinezari yari umwami; kandi muri Yesaya igice cya karindwi, umurongo wa munani n'uwa cyenda, hishyirwaho umwami, umurwa mukuru w'igihugu, n'"umutwe," bikaba ibimenyetso bisimburana. Uwo "mutwe" ushushanya umutwe wa Babuloni ya Kijyambere mu minsi y'imperuka. Uwo "mutwe" wo mu minsi y'imperuka ni maraya uvugwa mu Byahishuwe 17, wanditswe ku gahanga hati: "AMAYOBERA, BABULONI IKOMEYE, NYINA W'INDAYA N'UW'IBIZIRA BYO MU ISI."

Ikigeragezo cya nyuma cy'ubuhanuzi cy'abihumbi ijana na mirongo ine na bine gifitanye isano no gusobanukirwa neza cyangwa nabi "umutwe" wa Babuloni ya none mu minsi y'imperuka. Ikigeragezo cyabo cya nyuma kandi gikubiyemo gusobanukirwa ko Babuloni ya none na Roma ya none ari ibimenyetso bisimburana, bityo "umutwe" wa Babuloni ya none akaba ari na wo "mutwe" umwe no muri buri murongo, kuko ari ibimenyetso bisimburana.

"Isi yuzuye umuyaga, intambara n'amacakubiri. Nyamara muni y'umutwe umwe—ububasha bwa gipapa—abantu bazishyira hamwe kugira ngo barwanye Imana mu muntu w'abahamya bayo." Testimonies, volume 7, 182.

Daniyeli n'abo batatu b'intwari bagaragaza ko ikigeragezo cya nyuma cy'ubuhanuzi—kuko buri gihe kiba ari ikigeragezo gishingiye ku buhanuzi—ari ikigeragezo kijyanye n'ingingo ya Roma; kuko umutwe wo mu minsi y'imperuka ari ububasha bwa gipapa, bugaragazwa na Nebukadinezari, umutwe wa mbere wa Babuloni, ari na we ku giti cye wagerageje Daniyeli n'abo batatu b'intwari. Impaka zigereranywa na Daniyeli n'abo batatu b'intwari, zanabimburiwe n'impaka za mbere mu mateka y'ishingiro y'Abadiventisimu, nk'uko zagaragajwe ku mbonerahamwe ya 1843, yayobowe n'ukuboko kw'Umwami Imana, kandi itagombaga guhindurwa. Impaka zagaragajwe ku mbonerahamwe ya 1843 zari zishingiye ku kumenya niba Antiyokusi Epifane cyangwa Roma ya gipagani ari yo mbaraga yashyizeho iyerekwa ryo mu murongo wa cumi na kane w'igice cya cumi na rimwe cya Daniyeli.

Mu mateka y'iminsi y'imperuka, abo igihumbi ijana na mirongo ine na bine bazageragerezwa ku bw'ubwumvikane bwabo bw'ubuhanuzi. Ubwumvikane bw'ubuhanuzi bushyirwaho n'imirongo myinshi y'ubuhanuzi ishyigikira ko ikigeragezo cya nyuma gifite kamere y'ubuhanuzi. icyo kigeragezo kizagenda gitera imbere, kandi kizagera ku musozo wacyo habonetse ukwigaragaza kw'amatsinda abiri y'abaramya.

Nk'uko bigaragazwa muri Daniyeli igice cya cumi na kabiri, ikigeragezo gitangira igihe umucyo mushya w'ubuhanuzi ukinguwe, kandi ikigeragezo cya mbere kikaba ari uko umuntu yemera ubwo butumwa cyangwa akabuhakana. icyo kigeragezo Daniyeli yagihagarariye n'ijambo "bejejwe," maze ikigeragezo gikurikiyeho Daniyeli acyita "babwe," kandi uwo murongo warangiye ku kigeragezo cya gatatu kandi cya nyuma gihagarariwe n'ijambo "bageragejwe." icyo kigeragezo cya gatatu kandi cya nyuma ni ho ayo matsinda abiri "ageragerezwa," kandi ni ho agaragaza niba afite amavuta, cyangwa atayafite.

Igice cya mbere cya Daniyeli kigaragaza mu buryo butaziguye ikigeragezo cya nyuma, bityo Daniyeli akaba agaragaza ikigeragezo gishushanywa nk'"iremwa ry'ishusho y'inyamaswa," ari cyo "kigeragezo ubwoko bw'Imana bugomba gutsinda," haba mbere y'uko "bashyirwaho ikimenyetso," ndetse no mbere y'uko "igihe cy'imbabazi kirangira" ku itegeko ryo ku Cyumweru rigiye kuza vuba.

Igeragezwa ry'uburyo ishusho y'inyamaswa iremwa rikubiyemo igeragezwa ry'ubuhanuzi ryo gusobanukirwa imiterere y'ubuhanuzi y'ubumwe bw'impande eshatu. Ikiyoka, inyamaswa n'umuhanuzi w'ibinyoma bifite imiterere yihariye y'ubuhanuzi ishingiyeye ku buhamya bwinshi bw'ubuhanuzi. Gusobanukirwa uburyo ubwo bumwe bw'impande eshatu buhurira hamwe bukaba

imbaraga imwe y'ubuhanuzi mu minsi ya nyuma ni byo gusobanukirwa uburyo ishusho y'inyamaswa iremwa.

Urugero rworoheje, ariko rukomeye, rwerekana akamaro ko gusobanukirwa uburyo ishusho y'inyamaswa izaremwamo mu minsi y'imperuka ni ubuhamya bwa Pawulo bwerekeye umuntu w'icyaha mu gice cya kabiri cy'Abatesalonike ba Kabiri. Pawulo avuga ku isano y'ubuhanuzi iri hagati ya Roma ya gipagani na Roma ya gipapa, kandi igihe abikora, agaragaza ko "isano y'ubuhanuzi iri hagati ya Roma ya gipagani na Roma ya gipapa" ari ingingo igaragaza ibyiciro bibiri by'abaramya.

Itsinda rimwe rikunda ukuri kw'"umubano w'ubuhanuzi wa Roma ya gipagani na Roma ya kipapa," n'irindi tsinda ritakunda uko kuri, bityo rikakira ubuyobe bukomeye. Umubano w'ubuhanuzi wa Roma ya gipagani na Roma ya kipapa Pawulo yagaragaje ni kimwe gusa mu bice byinshi by'ubuhanuzi bigaragaza isano iri hagati y'izo mbaraga zombi, kandi n'umubano w'izo mbaraga zombi na Leta Zunze Ubumwe za Amerika.

Roma ya gipagani ni yo kiyoka, Roma ya papa ni yo nyamaswa, kandi Leta Zunze Ubumwe z'Amerika ni yo muhanuzi w'ibinyoma. Ahabu ni umwami-kiyoka w'abami icumi, washakanye na Yezebeli maraya, utegeka itsinda ry'incuro ebyiri ry'abahanuzi b'ibinyoma. Abahanuzi b'abagabo bari abahanuzi ba Bāli, kandi abatambyi b'ikibira bagereranyaga imanakazi Asitaroti. Bose hamwe bashushanya umuhanuzi w'ibinyoma wo mu minsi y'imperuka ukora ishusho ya ya nyamaswa, nk'uko bigaragazwa n'abatambyi b'abagore n'abahanuzi b'abagabo.

Ikiyoka ni Ahabu, ari ikimenyetso cy'abami icumi bo mu Byahishuwe cumi na birindwi, kandi ni bwo bwami bwa karindwi mu bwami umunani. Ubwami bwa gatandatu ni Leta Zunze Ubumwe za Amerika, abahanuzi b'ibinyoma ba Yezebeli; ubwami bwa karindwi ni abami icumi, Umuryango w'Abibumbye, ububasha bw'ikiyoka, kandi ubwami bwa munani, ari bwo bukomoka muri bwa burindwi, ni ubwami bwa gatanu bwakomeretse uruguma rwica, bukazurwa nk'ubwami bwa munani kandi bwa nyuma ari bwo nyamaswa, iyo Leta Zunze Ubumwe za Amerika hanyuma nyuma yaho isi yose ikorera ishusho kandi ikayigira.

Igice cya mbere cya Daniyeli kigaragaza ikigeragezo giheruka cy'ubuhanuzi kirimo gusobanukirwa Roma nk'uko ihagarariwe mu Ijambo ry'Imana. Abatesalonike ba Kabiri hagaragaza ko ikigeragezo giheruka cy'ubuhanuzi gikubiyemo umucyo werekeye imiterere ya Roma ya Kijyambere, nk'uko ihagarariwe n'isano ry'ubuhanuzi n'iry'ubutegetsi hagati ya Roma ya gipagani na Roma ya gipapa.

Igice cya kabiri cya Daniyeli kigaragaza ko hari ibanga rihishurwa mu minsi ya nyuma rigasuzuma abo ijana na mirongo ine na bane, kuko Daniyeli na ba batatu b'intwari bo mu gice cya kabiri bahagarariye ubwoko bw'Imana bwo mu minsi ya nyuma. Iryo banga ry'ubuhanuzi rihishurwa, bityo rikabasuzuma, ni inzozo z'ibanga za Nebukadinezari zerekeye icyo gishushanyo cy'inyamaswa, bityo rikagaragaza ikigeragezo cya nyuma ku bo ijana na mirongo ine na bane, ari cyo, nk'uko Mushiki wa White yabyanditse, "gushyirwaho kw'igishushanyo cy'inyamaswa."

Ikigeragezo kigereranywa n'igice cya kabiri cya Daniyeli gishyizwe muni y'iterabwoba ry'urupfu. Nk'ishusho y'iminsi y'imperuka, kirahamya ibyo Pawulo yigishije ubwo yagaragazaga ukwibeshya gukomeye kuza ku badakunda ukuri. Mu mateka ya Daniyeli, gusobanukirwa kwe kwakijije abanyabwenge b'i Babuloni, ariko nyuma y'ikigeragezo cya nyuma cy'iminsi y'imperuka nta gihe cy'imbabazi kiba kigihari.

Buri murongo wose bw'impaka ku byerekeye Roma nk'ikimenyetso twagaragaje, butanga ubuhamya butaziguye ku mpaka ziri kuba ubu. Mu gihe urugendo ruganisha ku mategeko yerekeye ku Cyumweru ruri gukomeza inzira yarwo mu mwijima, ijambo ry'ubuhanuzi ry'Imana riri kumenyekanisha ko ruri kwegera, nubwo ari bake cyane mu bugingo ari abana b'amanya; kandi abatari abana b'amanya, ku bw'ibyo, ntibamenya ko umusenya w'igihe cy'igeragezwa urimo gushira vuba cyane. Ibi birimo kuba mu rwego rw'ibi Sister White yagaragaje, aho ibikorwa bya nyuma bizaba ibyihuta. Muri Nyakanga 2023 Mikaeli yaramanutse kugira ngo ahagurutse ingabo Ze zikomeye, ariko kugira ngo umuntu abe umwe mu ngabo, hari umurimo w'ubuhanuzi ugomba kubanza gusohozwa, kandi usohozwa mu mimerere ya politiki aho ishusho ya ya nyamaswa irimo kuremwa.

Umurimo w'ubuhanuzi ugomba gusohozwa urimo no kumenya ko ishusho ya ya nyamaswa iri gushingwa. Umunyeshuri w'ubuhanuzi agomba kumenya, abikuye mu byabaye biri kuba muri iki gihe cy'amateka, ko imbaraga z'iyobokamana n'iza politiki zitera ishingwa ry'ishusho ya ya nyamaswa muri Leta Zunze Ubumwe z'Amerika zamaze gutangira gukora. Umunyeshuri kandi agomba kumenya uburyo ishusho ya ya nyamaswa ishingwa mu buhanuzi nk'uko byagaragajwe mu ijambo ry'Imana. Kandi agomba no kumenya ko, uko ishusho ya ya nyamaswa iri gushingwa muri Leta Zunze Ubumwe z'Amerika, ari na ko ishusho y'Imana iri gushingwa mu bihumbi ijana na mirongo ine na bine. Agomba gusobanukirwa isano rihari hagati y'amateka y'iherezo n'ay'Abamillerite mu gihe ubutumwa bw'Induru yo mu Gicuku bwari buri gutera imbere mu mateka yabo, ubwo bakangurwaga kumenya ko bari mu gihe cyo gutinda cy'umugani, bityo rero ko ari bo ubwabo bakobwa cumi b'isugi. Ibi bice uko ari bitatu ni umugabane w'ikigeragezo cy'ubuhanuzi cyatangiyeye kwigaragaza muri Nyakanga 2023.

“Umurongo ku wundi” buri mpaka yerekeye Roma yagiye ivuka mu mateka y'Abadivantisiti yari amateka yera asubirwamo mu minsi y'imperuka. Impaka ya nyuma yerekeye Roma ni ingaruka itaziguye y'uko ubwoko bw'Imana bwanze gukanguka ku butumwa bwageze muri Nyakanga 2023.

“Imana izakangura ubwoko bwayo; nibiba ngombwa ko ubundi buryo bwananirana, ubuyobe buzinjira muri bo, bubunguruzwe, butandukanye umucafufu n'ingano. Uwitwaga ahamagarira abizera ijambo rye bese gukanguka bawe mu bitotsi. Umucyo w'igiciro cyinshi waraje, ukwiriye iki gihe. Uwo ni ukuri kwa Bibiliya, kugaragaza amahano adukikije kandi aturi bugufi. Uwo mucyo ukwiriye kutuyobora ku kwiga Ibyanditswe dushyizeho umwete, no gusuzuma byimbitse cyane imyizerere duhagazeho. Imana ishaka ko impande zose n'imyanya yose y'ukuri bisesengurwa byuzuye kandi bidatezuka, hamwe no gusenga no kwiyiriza ubusa. Abizera ntibagomba kuruhukira ku bitekerezo bakingiye mu mutwe no ku myumvire idasobanutse neza y'ibigize ukuri. Kwizera kwabo kugomba gushingira cyane ku ijambo

ry’Imana, kugira ngo igihe cy’igeragezwa nikigera kandi bakazanwa imbere y’inkiko ngo bisobanure ku byo bizera, babone uko batanga impamvu y’ibyiringiro bibarimo, babigiranye ubugwaneza n’ubwoba.

“Mukangure, mukangure, mukangure. Ingingo dushyira imbere y’isi zigomba kutubera ukuri kubaho. Ni iby’ingenzi yuko, mu kurengeza inyigisho tubona ko ari ingingo z’ifatizo z’ukwizera, tutagomba na rimwe kwemera gukoresha ingingo zitarangwa n’ukuri kuzuye. Izo zishobora kubasha gucecekesha uturwanya, ariko ntizihesha icyubahiro ukuri. Dukwiriye gutanga ingingo nzima, zitazacecekesha gusa abatugwanya, ahubwo zizashobora no kwihanganira igenzura rikomeye cyane kandi risesengura byimbitse. Ku bantu bihuguriye kujya impaka, hari akaga gakomeye ko badakoresha Ijambo ry’Imana mu buryo buboneye. Mu guhura n’utavuga rumwe natwe, ukwiyemeza kwacu gukomeye gukwiriye kuba ugutanga ingingo mu buryo butuma mu bwenge bwe havuka ukwemezwa, aho gushaka gusa guha uwizera icyizere.”

“Uko umuntu yaba yarageze hose mu kwiteza imbere kw’ubwenge, ntagatekereze n’akanya na gato ko bitagikenewe ko hakorwa ubushakashatsi bwimbitse kandi buhoraho mu Byanditswe Byera kugira ngo haboneke umucyo urushijeho kuba mwinshi. Twebwe nk’ubwoko, twahamagariwe buri wese ku giti cye kuba umunyeshuri w’ubuhanuzi. Tugomba kuba maso tubigiranye umwete ukomeye kugira ngo tubashe gutahura imirasire iyo ari yo yose y’umucyo Imana izatugaragariza. Dukwiriye kwakira ibimenyetso bya mbere by’ukuri; kandi binyuze mu kwiga tubishyizeho umutima twifashishije isengesho, hashobora kuboneka umucyo urushijeho gusobanuka, ushobora gushyirwa imbere y’abandi.” Testimonies. Umubumbe wa 5, 708.

Abaporotesitanti bo mu gihe cya Miller banze kuyoborwa n’amategeko y’ikibonezamvugo, maze bahitamo kwirengagiza ijamba “kandi” riri mu murongo wa cumi na kane, ari ryo risobanura mu buryo bw’ikibonezamvugo ko “abambuzi bo mu bwoko bwawe” bagereranyaga ububasha bushya bwinjirizwaga mu ruhererekane rw’ibyabaye byari bihagarariwe mu mirongo uwo murongo wa cumi na kane ubarizwamo. Uriah Smith na we yakoze ikintu nk’icyo rwose igihe yirengagizaga gihamya y’ikibonezamvugo igaragaza ko umwami wo mu majyaruguru uvugwa mu murongo wa mirongo itatu n’itandatu, hanyuma nyuma mu murongo wa mirongo ine, yagombaga kuba ari wa mwami umwe wo mu majyaruguru wari warabaye ingingo yavugwagaho kuva ku murongo wa mirongo itatu n’umwe.

Uyu muni abigisha ko Leta Zunze Ubumwe za Amerika ari “abambuzi” bifashisha amagambo ya Mushiki wa White agaragaza ubushobozi bwa gipapa na Leta Zunze Ubumwe za Amerika nk’imbaraga ebyiri z’ingenzi zitoteza zo mu minsi y’imperuka, kandi bakagoreka ikibonezamvugo kugira ngo bavuge ko aho Mushiki wa White akoresha imvugo ngo “isi ya kera” asobanura Uburayi, mu by’ukuri haba hahagarariye amateka ya kera. Ikibonezamvugo cyo muri uwo mwandiko cyerekana ko uko kwibwira atari ko, kandi uburyo Mushiki wa White akoresha “isi ya kera” muri uwo mwandiko buhuje n’uburyo ayikoresha n’ahandi mu nyandiko ze. Iyo abigenje atyo, aba kandi ahujye n’abanyamateka bakoresha imvugo ngo “isi ya kera” bayigereranya n’“isi nshya” kugira ngo batandukanye Uburayi n’Amerika.

“Uburumani Gatolika bwo mu Isi ya Kera n’Ubutesitanti bwahakanye bwo mu Isi Nshya bizakurikiza inzira imwe ku birebana n’abubaha amahame yose y’Imana.” The Great Controversy, 615.

Mu by’iyubakaramu, imvugo ngo “bizakurikira” igaragaza ko ubwo bubasha bwombi bushushanywa n’“isi ya kera” n’“insi nshya” byombi “bikurikirana” irenganywa ry’ubwoko bw’Imana mu minsi y’imperuka; kandi ni ukwibeshya mu by’iyubakaramu kuvuga ko iyi nteruro yerekeza ku “isi ya kera” nk’amateka yahise, naho “nshya” ikerekeza ku minsi y’imperuka. “Umurongo ku wundi murongo,” impaka zose za kera za Roma zimenyeshya umunyeshuri w’ubuhanuzi bwo mu minsi y’imperuka ko, igihe bazakangurirwa, ikigeragezo cy’ishusho y’inyamaswa kizajyana n’ibihe aho kumenya neza abambuzi b’ubwoko bwawe kuzahishurwa. Ubusobanuro nyakuri bw’“abambuzi” bwerekanywe ku mbonerahamwe y’abapayoniya yo mu 1843, bityo bukaba ari ukuri shingiro, kwemejwe n’ububasha bwa Mwuka w’Ubuhanuzi. Ibi bigaragaza ko, igihe abanyeshuri b’ubuhanuzi bazakangukira ikigeragezo cyabo cya nyuma, ingingo y’“abambuzi” nayo izaba ihagarariye igitero cya nyuma ku kuri shingiro no kuri Mwuka w’Ubuhanuzi.

Tuzakomeza ibi bitekerezo mu ngingo ikurikira.